

roda. Iz vsega tega pa posnemamo, kake usodne krize je doživljalo naše občinstvo ene in druge stranke v onih dneh. Zaradi tega se dozdeva malo primerno, ako se tukaj na slepo obsoja in povečuje. Najbolj se še strinjam z avtorjem, ko pravi: «zgodovina nas je prehitela neodločne in boječe...» (stran 41). Kot tragično okolnost si povrh lahko usvajamo v prid, da je bila l. 1915. naša usoda zapečatená, kamorkoli se je odločila večina našega življa.

Ako se torej s celotnim stališčem, raz katero pisatelj motri dogodke, ne moremo sprijazniti, ne nameravamo vendar kratiti njegovemu pripovednemu talentu in oblikovalnemu daru zaslug in sposobnosti. Lepo je gledana osrednja figura povesti, kovač Možina. Pisatelj naredi iz njega — ne vem, ali v skladu z zgodovinsko resnico, nacionalnega prvoboritelja v njega rojstni vasi. Kot besede, za katere je šel v smrt, so pripovedovali takrat: «Ko bi cesar jedel takšen kruh, kakor ga moramo mi, bi bilo kmalu vojske konec.» Iz tega bi sledilo, da je moža peklo nekaj drugega, kot nacionalno vprašanje! Bilo kakor bilo: Levstik je na njegovem vzgledu prikazal tipičen primer fanatika ideje, ki ga žene mučeniški paroksizem nevzdržno v pogin. A gledalec, ki motri žrtev poedinca, ki ne prinese nikomur prida, jo vrednoti kot herojsko zablodo. Okrog te postave so razvrščene z bolj ali manj srečno karakteristiko druge osebe. Na napredni strani je zbrana sama plemenitost; nasprotna stran avtorju očitvidno nič kaj ni prirasla k srcu. Krištofu bi mogli po pravici očitati, da proda svojo ljubezen do Lucije za lečo prvenstva. Neverjetno se zdi nadalje, da bi trpka in ponosna Lucija to zapostavljanje pozabila docela. Ko se srečata s Krištofom po dolgih letih, se mu po mojih mislih ne bi smela vreči kar tako v naročje; nekaj ponosa in kujanja bi bil vsaj tako dober «moment zadnje napetosti» kakor so prizori, ki slede umoru Krištofove žene; za te motive je avtor menda na dolgu zgodovinskemu «Hintertreppenromanu»; v povesti bi jih lahko pogrešali. Dobro je gledan župnik Vojska; za svojo stvar vnet in bojevit mož; pisatelj mu prizna čistost motivov in tudi plemenit značaj; samo da — kot hoče Levstik — rodi njegovo delo slab sad. Da se čuti on za Aleševo ravnanje odgovornega, se ne zdi motivirano. Za Aleševo delovanje so merodajni vzroki: njegova naravna izprijenost, pohlep po bratovem posestvu, in sovrašтво na kovača; povod je slučajen.

Pisatelj, ki razpolaga kot Levstik z lepim in bogatim jezikom, s kojim nas lahko gane ali pa povzdigne, kakor hoče — naj bi se izogibal onih, žal nam tako znanih žurnalističnih cvetk, kot tale: «Tak je bil kužni val hlapčevstva in steklega ovaduštva, ki se je razlil ta dan v tisoče slovenskih vasi...» (str. 41). Karkoli ima pesnik na duši in kakršen že je njegov najosebnejši delež na prikazanem gradivu: umotvor sme biti samo prispodoba vsega tega. Dokler si naši avtorji ne marajo usvojiti teh načel, ne smemo upati, da pridemo v poeziji preko satire in osebne sentimentalnosti do čistih umotvorov.

J. Kelemina.

S R B S K O - H R V A T S K A D E L A

Gustav Krklec: Ljubav ptica. Beograd. S. B. Cvijanović. 1926.

Četrta zbirka poezij Gustava Krkleca ne kaže zaleta h kakim novim obzorjem ali nepričakovanega razmaha pesnikove sile. Krklec koraka po svojih prejšnjih razorih z mirno gesto sejaleca, ki ve, da ima klena zrna v rokah in rodovitne brazde pod sabo. Počasi, a trdno se pogloblja pesnikov izraz v najnežnejše resonance, ki jih dosihmal nismo slišali od njega. Prvotna prekipelost izginja, zato pa opaziš v obliki in vsebini več zrelosti in pristnega občutja. Zadnji dve zbirki nimata toliko verbalizma in nekakega, sicer «modernega»

patosa, ki smo ga zaznali v prvih dveh knjigah. Pesniški razvoj Gustava Krkleca vodi iz notranjega dozorevanja k tisti formi poezije, kjer pesnikova individualnost prebije lupino vsega nepristnega, naučenega, zgolj formalnega, trenutno veljavnega in poganja samorasle kali trajne, edino resnične poezije, ki je sad inspiracije in harmonije.

Zbirka «Ljubav ptica» obsega pesmi iz let 1923./do 1926. Iz nje se riše pesnikova duševna podoba: Presanjana mladost je iskala iluzij tudi v «resničnih» doživetjih in teži še sedaj v brezbrežno neskončnost lastnega jaza. Mehka, muzikalno raznežena in slikarsko vidovita natura; odtod toliko muzike v prelivanju ritma, toliko vibracij v izrazu misli in čuvstev, odtod pa tudi slikovitost pejsažev in barvna ubranost prirode, ki jo zre Krklečeva pesniška imaginacija. V doživljanju sveta, zlasti v iskanju žene, občutimo nekoliko verlainovske «prosvetljene naivnosti». In prav zaradi nje bi hoteli tudi mi blagrovati Krkleca kakor Copeé Verlaine: «Heureux aussi le poète, qui... conserve son âme d'enfant, sa fraîcheur de sensations...»

Mladostna vedrina, smehljajoča se otožnost, žalost zavoljo neutešenega koprnenja po nedosežnem, zaljubljenost brez strasti, doživetje idile v prirodi — to je svet, ki je Krklecu bližji od pesniškega razglabljanja o problemih in vprašanjih, ki mu podleže včasih pod vplivom prisvojenega intelektualnega znanja.

«Ame d'enfant», to je pristen Krklec. In nam se zdi, da ne bo dozorel v poeta-umetnika, v večnega pevca na Parnasu svojega naroda, če ne bo dozoreval v tem pravcu. Samo v opojnosti takega deškega občutja izpregovori Krklec vedro in resnično, kakor na primer v «Blaženi pesmi»:

Ležim u travi sa skitnicama

ceo božji dan.

Jedan se greje na toplom suncu,

drugi se smeje ko stari Pan.

B. Borko.

Ivan Nevistić: *Lirika na bespuću*. Impresije o srpsko-hrvatskoj modernoj lirici. Zagreb. 1927.

Drobna knjižica, ki pa je vsebinsko zelo obsežna, vsebuje štiri razprave, v katerih je znani kritik in esejist poskusil sestaviti za občana in ljubitelja književnosti kašipot po svetu sodobne srbsko-hrvatske lirike. V prvi razpravi — «Lirika u vremenu» — je pisatelj odmeril liriki mesto v kulturnem dejstvanju narodov in jo prikazal kot izraz iracionalnega življenja, odigravajočega se v podzemlju človeške duševnosti, iz česar sledi, da nosi vsaka umetnina poteze brezčasnosti in je le zunanje oblikovno odvisna od dobe, sicer pa je avtohtona, prosta vseh spon pravil, slogov in teorij. Moč brezčasnosti vdahne pesmi le velik umetnik, dočim pa umejo epigoni posnemati samo zunanjo obliko, prikrojivši jo v kalup, ki ga naj uporabljajo pesmarji in pisuni. Prava lirika ne zamre nikoli, menjajo se le nosilci te čudežne produktivne sile.

V naslednjem eseu «Naša starija lirika» govori avtor o pesništvu XIX. veka, ki se je izživelo v formi in v duhu. Forma je celo oklepala duha in mu predpisovala smer, dočim je bilo — po večini — ono pesništvo idejno sila borno, saj se je omejevalo predvsem na domorodno ali pa plehko romantično liriko. Tudi predvojni «l'art pour l'artiste» so bili le posnemači francoske struje, vobče pa so bili «slabi rezonatorji, ki niso mogli reagirati na najtajnejše slutnje svoje dobe». Ko pa je po vojni zavel nov čas demokratizma, ki je začel rušiti avtoritete, se je tudi v pesništvu pokazala močna sprememba. V «Tipovih nove